8 januari 2019

NICO
NIKO

Zensor 84

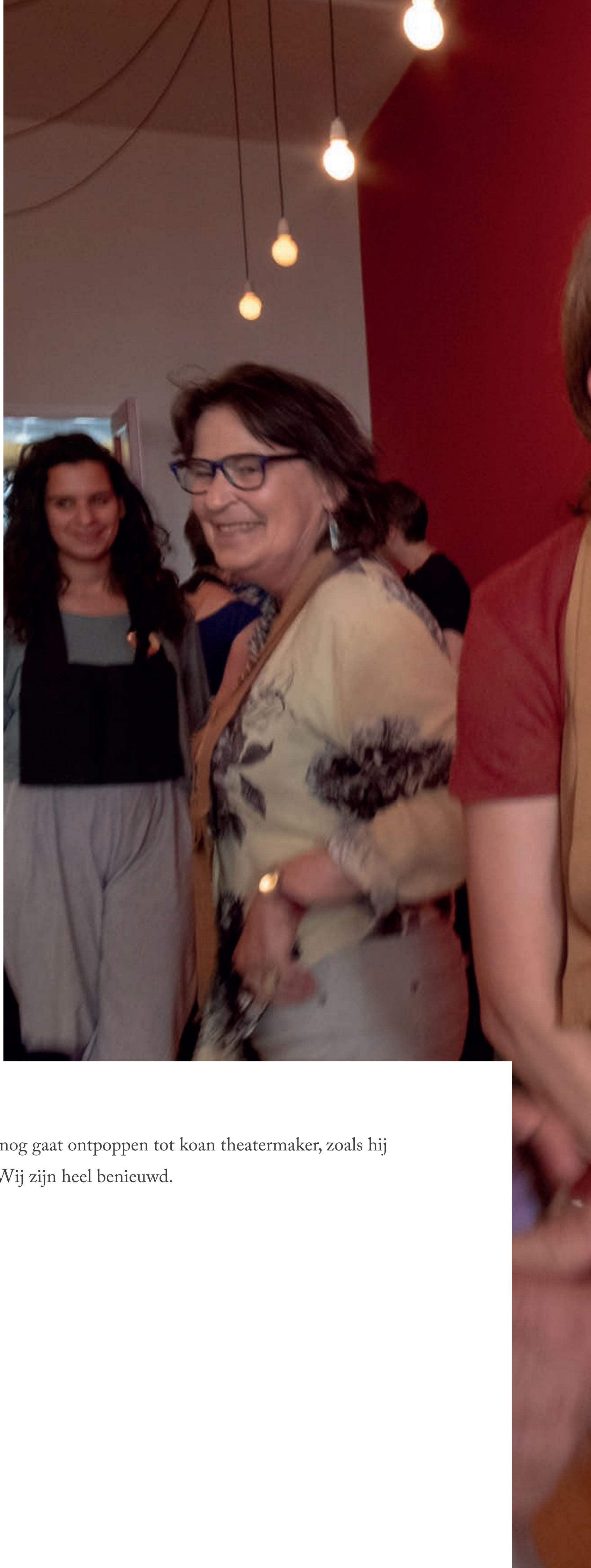
Poëzie & Mystiek bij Pierre Kemp

TENKEI COPPENS
van de Dharma krijg je geen pensioen

Genpo Roshi
REMEMBERS

Redactioneel

We wilden nu eens goed uitpakken. Nico neemt maar één keer afscheid als geestelijk leider van het Zen Centrum Amsterdam, zodoende kwamen we als redactie op het idee om een glossy te maken. We vroegen een paar dharmabroers en -zusters die hem al lang kennen, een aantal toegewijde studenten en zijn eigen leraar om hun dierbaarste herinneringen aan Nico met ons te delen. Tenkei Roshi memoreert hun gezamenlijke belevenissen in de VS en Nico's onweerstaanbare gevoel voor humor. Maurice Knegtel ziet in Nico zijn grote broer en haalt herinneringen op aan de Kraijenhoffstraat. Gretha Aerts leerde Nico kennen door zijn boek *Zitten, de praktijk van zen* en Meindert heeft hele goede herinneringen aan *Dansen in het duister* en het daarin besproken begrip Wu Wei; bevrijdend handelen. Genpo Roshi gaat terug in de tijd naar de Kosmos waar Nico de inmiddels beroemde amicale schouderklap gaf aan Maezumi Roshi. Kees Boukema, die al vijfentwintig jaar met Nico in een spirituele gespreksgroep zit, schrijft over Nico's fascinatie voor Johannes van het Kruis en de katholieke dichter Pierre Kemp. Marijke Vulink laat haar licht schijnen op Nico als bestuurder. Monnik van niks, Keyaku Sensei maakte een nieuwe tekst uit Niko's indringendste uitspraken. Niko's vier dharma-opvolgers – Lolit, Marieke, Joke en Julia – componeerden een eigen gatha voor Niko. Tot slot liet Marianka zich inspireren door Vasalis voor haar geen eeuwigheids-wachtkamer-soepje.

Wij van de redactie troosten ons met de gedachte dat Niko van de Dharma geen pensioen krijgt en zich wellicht nog gaat ontpoppen tot koan theatermaker, zoals hij zich in het gesprek met Jacqueline Oskamp laat ontvallen. Wij zijn heel benieuwd.

Veel leesplezier!

Gassho,

De redactie

8 januari 2019

NICO ИIKO

Zensor 84

Gatha's

Inhoud

Zen Mind, Beginner's Mind

In de loop van de jaren heb ik Niko duizenden vragen gesteld. Hoe kijkt hij daarop terug? 'Het gaan van de weg hangt af van vragen. Je moet jezelf voortdurend afvragen: waar ben ik mee bezig? Waar gaat het over?' Aldus Niko. 'Wel is het zo dat, als ik voor de groep zit en zeg 'Zijn er nog vragen?', ik me vaak een soort orakel voel. Je gooit er een vraag in en het babbelt er wel op los. Alsof ik alles weet. Maar ik doe mijn uiterste best niet met een cliché te antwoorden.'

door Jacqueline Oskamp

Hoe doe je dat?
'Elke vraag heeft een gevoel en dat probeer ik onder woorden te brengen. Ik ga me niet afvragen hoe het ook alweer zit, maar probeer na te gaan hoe de vraag nu voelt. Dat is altijd spannend. Vragen is voor het geestelijk pad van levensbelang, dus als dat zou ophouden is het niet interessant meer. Ook voor mijzelf niet.'

Zit er een ontwikkeling in de antwoorden die je geeft?
'Dat weet ik niet, want ik herinner me niet wat ik in het verleden heb geantwoord. Het is mogelijk dat ik niet zoveel nieuws vertel, dat ik alles al eerder heb gezegd. Ook al die gesprekken die wij hebben gehad – ik zou echt niet meer weten waarover. Soms lees ik iets terug wat ik zelf heb geschreven en denk: 'Goh, goed gezegd!'

Er zijn vragen die altijd terugkomen. Bijvoorbeeld wat je aanmoet met 'Ik beloof alle levende wezens te bevrijden'. Gaat dat niet vervelen?
'De vraag is altijd nieuw. Ook al zijn de woorden hetzelfde, op elk moment heeft de vraag een andere betekenis. De fundamentele vragen van het onderricht zijn altijd goed. De vraag 'wat is zazen?' kun je niet vaak genoeg stellen. Wat is nirvana? Wat is verlichting? Wat betekenen die bodhisattva-geloften? Hoe moet ik alle levende wezens bevrijden? Hoe hard moet ik daarvoor werken?

'Ik hou wel van die zogenaamde beginnersvragen. Vooral als je die na tien jaar zitten opnieuw gaat stellen. Wat is zazen? Wat doe je nou op dat kussen? Waarom die rechte rug? Wat is een rechte rug? Wat is adem? Waarom volgen we adem? Wat is Boeddha? Wat is boeddhanatuur? Dat soort vragen heb ik het liefst.'

Is Suzuki's Zen Mind, Beginner's Mind nog altijd je lievelingsboek?

'Beslist. Dat zouden we zo van voor naar achteren weer kunnen behandelen. Ik vind Suzuki, in al zijn eenvoud, de Dogen van de 20ste eeuw. Dogen is vrij moeilijk en Suzuki is eenvoudig, maar daardoor weer niet zo makkelijk. Herlees het!'

Hoe kun je antwoord geven vanuit niet-weten, jouw grote leerstuk?

'Niet-weten is een spiritueel begrip. Alle mystieke tradities kennen het. Begrijpen vanuit het intellect heeft een grens, maar spiritueel gezien kun je altijd verder, alle grenzen vallen weg, je bereikt het totale niet-weten. Dat is een contemplatief begrip. Wat je dan ziet is lastig na te vertellen, maar het wonderlijke is: niet-weten heeft de mooiste literatuur opgeleverd.

'Als iemand mij vraagt 'wat is karma?', dan ga ik bij mezelf te rade en denk: dat weet ik niet – ik denk overigens dat niemand dat weet. Vandaaruit ontstaat er iets. Niet-weten betekent immers niet dat er niet iets is. Als je dat probeert te laten opkomen, wordt het eigenlijk poëzie. Of een even onbegrijpelijk antwoord.

'Je kunt ook zeggen: karma betekent daad. Wat is het gevolg van de daad? Ja, wacht even, tot op zekere hoogte kennen we de gevolgen van onze daden, maar die gevolgen gaan vele malen verder dan ik kan bedenken. Ook na mijn dood gaan ze nog door. Eindeloos. Wat is dan karma? Dat is niet te overzien. Daarbij komt dat in het boeddhisme niet alleen de daad maar ook de intentie telt. Dat maakt het helemaal

duister. Met welke intentie doe ik dit? Zo wordt het er niet helderder op, wel mooier.

'Wat wij doen is diep mysterieus. Godzijdank hebben we een paar geschriften, die we een beetje kunnen nakauwen. Dan zeggen we 'de vier edele waarheden gaan over het ophouden van onze begeerte'. Maar wat is dat? Dan kom je meteen weer in een tamelijk mysterieus gebied. Vandaar dat ceremonies en rituelen zo mooi zijn. Die doen we en hoeven we niet te begrijpen. Bij de transmissie onlangs was dat ook zo duidelijk. Het ritueel geeft grote helderheid, hoewel niet in intellectuele zin.'

Zijn er vragen waar je ondertussen wel een antwoord op hebt?
'De antwoorden rond koans zijn voor mij de afgelopen 15 à 20 jaar jaar vele malen helderder geworden. Het zijn dezelfde antwoorden, maar ik zie ze scherper. Zoiets als 'alles is één'. Vroeger snapte ik daar niets van. Nu snap ik het ook niet, maar ik zie het wel helder.

'De laatste jaren ben ik koans steeds meer gaan waarderen. Er was een periode dat ik koans verschrikkelijk vond. Heel kinderachtig. Op een gegeven moment is dat veranderd en nu vind ik ze juist heel mooi. Het genre is zo typisch zen: de taal, het eigene, de beelden. Bovendien is de koan een kernverhaal dat verwijst naar meerdere biografische verlichtings- en transmissieverhalen. Eigenlijk zou ik ze wel eens willen naspelen, zoals bij het psychodrama. Ken je dat? Een psychisch pobleem wordt als toneelstukje opgevoerd. Je zou bijvoorbeeld de koan kunnen uitspelen over de man die met zijn mond aan een tak hangt, en een voorbijganger vraagt 'wat is zen?'. Je krijgt namelijk andere vragen. Wat zou jouw eerste vraag zijn?

'Wat doe je daar?'
'Precies, die wordt nu overgeslagen, omdat het veel theoretischer is. We zouden er een soort magisch theater van kunnen maken. Neem de koan *How to stop the rain?* Of: *How to stop the distant temple bell?* Dat is toch leuk?

Dus ondanks dat je met pensioen gaat, heb je nog veel ideeën?
'Ja, heel veel.'

GATHA

voor Nico

voor Nicolaas Dirk

voor Juan de la Cruz

voor Niko Sojun Tenko Roshi

Dank voor de Dharma

Je Licht, Je Duister

Je Humor, Je Liefde

Kijk ! Kijk !

De Ware Mens Zonder Rang of Stand !

Ik Voed de Volle Maan

Je Heldere Dharma Traan

Poëzie & Mystiek bij Pierre Kemp

Nico Tydeman, Bruno Nagel, Han de Wit, Otto Duintjer en schrijver dezes komen al heel wat jaren regelmatig bijeen om van gedachten te wisselen over spirituele onderwerpen. Douwe Tiemersma was een van de initiatiefnemers van het groepje en tot zijn dood in 2013, een stimulerend, gelijkmoedig en uiterst beminnelijk deelnemer aan de gesprekken. Onze belangstelling is vooral gericht op spiritualiteit die te vinden is in westerse filosofie en oosterse wijsbegeerte. Onze religieuze en academische achtergrond bleek zeer verschillend; dat bood mogelijkheden om wat van elkaar te leren. Nico - de afgelopen 25 jaar onze altijd opgewekte gastheer - is bijzonder geïnteresseerd in mystiek en poëzie. Door hem kregen we meer begrip voor het werk van Johannes van het Kruis, de Spaanse dichter en mysticus uit de 16e eeuw en hij attendeerde ons op interessante ontwikkelingen in de hedendaagse dichtkunst.

door Kees Boukema

In 1991 verscheen, ter gelegenheid van het vierde eeuwfeest van Juan de la Cruz, de essaybundel "Adem door mijn tuin". De auteurs, Neerlandica Joke Forceville-van Rossum en Ongeschoeide karmeliet Frans Vervooren, laten zien dat thema's uit het werk van Johannes van het Kruis, zoals nacht, verlangen, geliefde, wind en vuur, ook Nederlandse dichters hebben geïnspireerd. In tien essays worden gedichten van de Spaanse mysticus geconfronteerd met verwant werk van dichters als Vasalis, Lucebert, Achterberg, Gerhardt en Nijhoff en voorzien van informatief commentaar. De auteurs hebben zich niet beperkt tot dichters die zich direct door de Spaanse mysticus hebben laten inspireren, zoals bijvoorbeeld Pierre Kemp, maar hebben in het algemeen poëzie gekozen 'waarin het eeuwig op zoek zijnde, eindeloos verlangende, altijd hopende op het uiteindelijk opgaan in het gezochte, gestalte krijgt' [a.w. blz. 12].

Helaas ontbreekt juist de poëzie van de katholieke dichter Pierre Kemp [1886 – 1967] in deze bundel. Thema's in de poëzie van Johannes van het Kruis hebben ook Pierre Kemp geïnspireerd. Aanvankelijk bewogen zijn vormvaste gedichten zich binnen de lijnen van de katholieke kerkleer, maar op latere leeftijd schreef hij vormvrije, pantheïstische verzen, waarin zinnelijkheid verbonden wordt met religie. Net zo onconventioneel als sommige liederen van Jan van het Kruis, die in 1575 wegens 'weerspannigheid' door zijn medebroeders in een cachot werd opgesloten.

In 1927 schreef Kemp het gedicht 'Verbascum' (een mediterrane, metershoge plant met vlammend gele bloemen). Hij noemde het zijn 'doorbraak' (vgl. Eric Corsius, 'Gij blijft mijn God en ik uw faun' Het innerlijk gevecht van Pierre Kemp, Volzin, 2017):

De dalen staan vol gouden torens.
De lippen van God bewegen zich
onder Zijn sterren
en blazen slaap over de bloemen.

In dit taalspel met natuur en transcendentie lijkt het 'ik' te verdwijnen.

Jane Leusink noemde Pierre Kemp in 'Tzum' van 16 oktober 2017 een 'Zenmeester'. Wie het gedicht, 'Excuse' uit 1935 leest, begrijpt waarom:

Ik ben niet gekomen om er te komen,
ik ben er zo'n beetje heengegaan,
omdat langs de weg zulke hoge bomen
boven zulke kleine bloempjes staan.
Maar nu ik hier sta, nu... ik erken,
dat ik werkelijk gekomen ben.

Het gaat in het leven niet om het doel, maar om de weg er naar toe.

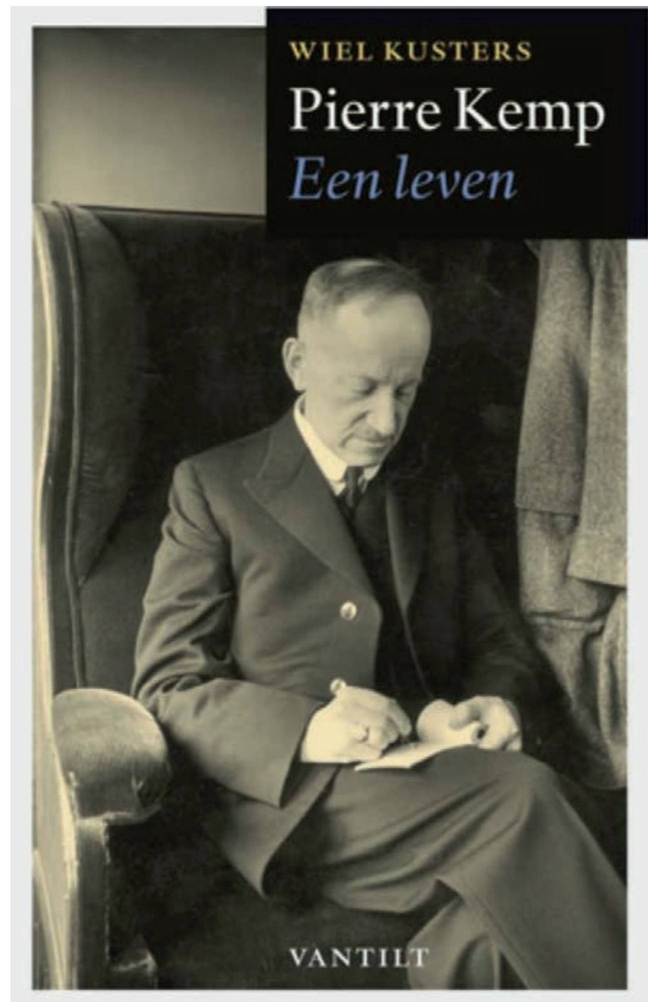
Pierre Kemp reisde dertig jaar lang dagelijks met de trein van Maastricht naar Eygelshoven. Daar werkte hij op de loonadministratie van de kolenmijn Laura. Veel gedichten schreef hij tijdens zo'n treinreis. In sommige is de cadans van de wielen op de rails te horen:

De god van mijn handen
wil maar niet bedaren.
Hij ijlt en maakt op de lucht gebaren.
Hij grijpt de wanden van mijn wangen,
uit ik weet niet welk verlangen
om dan in mijn haren te varen
en daar te rusten even
op de brave oude kop van mijn leven.

Kemp was een bewonderaar van vrouwelijk schoon. Soms werd in de trein de geest over hem vaardig. Hij schreef dan een gedicht en soms overhandigde hij het aan haar die hem had geïnspireerd.

Zijn vers 'Finale' verwoordt een mystiek verlangen naar depersonalisatie:

Er rest mij soms maar déze ene behoefte,
te rusten,
en met een bloem tussen mijn tenen
en een ring van zonlicht op een knie
niets te zijn.

Pierre Kemp overleed op 21 juli 1967. Op zijn graf op de begraafplaats Oostermaas te Maastricht staan een paar regels uit zijn gedicht 'Necrologie':

Een licht zou mij even kunnen bekoren,
al is dat niet zo kort,
als liever een klank, die iemand kan horen
telkens als het middag wordt.

Misschien komt een van zijn wonderlijke gedichten weer tot klinken in een dharmales van zenleraar Nico Tydeman.

Allerzielen, 2018

Aan mijn spirituele grote broer Nico

Als ik je voor *één* ding tot het einde van mijn leven schatplichtig ben, beste Nico, dan is het dat je me de kunst van het zitten hebt geleerd. Op de zenzolder van De Kosmos wijdde je me in in de praktijk van het zitten vanuit de onderbuik. Daar kwam ik voor het eerst van mijn leven thuis en de praktijk van zazen heeft me sindsdien niet meer losgelaten. Voor deze inwijding ben ik je tot in lengte van dagen dankbaar.

door Maurice Genko Knegtel Roshi

Formeel ben ik, naast dat ik student van Genpo Roshi ben, ook jouw student. Maar al snel begrepen we dat onze spirituele relatie eerder die van kleine broer en grote broer was, dan die van leerling en leraar. 'Ik heb jou niet veel te leren', zei je me aan het begin van onze gezamenlijke weg. En voor mij was het duidelijk dat Genpo de enige persoon was die mijn geestelijke weerstand kon breken. En dat deed hij, ondanks jouw verzoek aan Genpo om het met mij toch vooral 'rustig aan te doen'.

Een grote broer was je voor mij voorwaar! Ten eerste had jij meer vertrouwen in mij dan ik in mezelf had. Ten tweede gaf je me naast dit vertrouwen de ruimte om in jouw luwte op te bloeien. Je bood me een podium; mijn ontwikkeling als leraar is intiem verbonden met de ontwikkeling van het zen centrum aan de Kraijenhoffstraat in Amsterdam. Vanaf het begin van het centrum aldaar, stelde je me in de gelegenheid lezingen te geven, lezingencycli te organiseren, studieklassen te leiden en gaf je me tenslotte mijn 'eigen' maandagavond, waarmee ik kon groeien in mijn belichaming en expressie van de Dharma. In al deze activiteiten vertrouwde en ondersteunde je me onvoorwaardelijk en ook daarvoor ben ik je tot op de dag van vandaag dankbaar. Ik zou niet de leraar zijn die ik vandaag de dag ben zonder jouw steun en toewijding in die veertien jaren in de Kraijenhoffstraat.

Je gaf me niet alleen de ruimte om te groeien als leraar, ook deelden we het genoegen van samen studeren en werken aan syllabi. Jarenlang kwam ik op de woensdagochtend naar jouw woning nabij het Mercatorplein in Amsterdam, waar we met veel plezier onze tanden zetten in een vertaling van het Hart soetra vanuit het Sanskriet, het vertalen van rituele teksten uit onze eigen traditie, of het bespreken van teksten uit zowel onze westerse als de aziatische traditie, die we wilden plaatsen in een van de vele lesboeken die we samen voor het zen centrum hebben geschreven. Ook dit was een spelenderwijs groeien als student, schrijver en leraar.

En we deelden onze voorliefde voor Georges Bataille. Die voorliefde leidde tot een gedenkwaardige serie lezingen 'Zen en het eigentijdse denken' die we samen in 1992 in het zen centrum gaven en tot cursussen over het leven en werk van Georges Bataille. In zijn werk hoorden we de diepten van zen uitgedrukt worden in een westers register van na 'de dood van God'. Overigens was Georges Bataille niet de enige filosoof waar we samen hartstochtelijk over konden converseren, ook Nietzsche bespraken we vurig, en Kant, Heidegger, Nishitani en Tanabe. Het was fijn dat we de behoefte deelden om ook over de grenzen van de zen traditie heen te kijken.

Nico in de Kraijenhoffstraat

Niet alleen intellectueel en spiritueel groeide ik in jouw geborgenheid en ondersteuning op, dat gold ook voor het rituele handwerk en het onderhouden van een organisatie. Meer dan tien jaar lang gaf je me de ruimte om elke dinsdagavond, week in, week uit, de zendo voorafgaand aan de zit avond te verzorgen en tijdens de avond de bellen te slaan, de tijd te bewaken en de doan positie te bekleden tijdens de korte dienst. Zo kon ik tot in de finesses groeien in de posities van doan en jikido. Daarmee ontnam je me wel de mogelijkheid om, zoals ik dat in De Kosmos op elke zit avond deed, met mijn vriend Hans Lastdrager te vechten om de eerste plek in de daisanlijn. En wat het onderhouden van onze spirituele organisatie betreft, zat ik meer dan tien jaar aan je zijde in het bestuur van het zen centrum als secretaris en wachtte ik je vanuit dien hoofde op de dinsdagavonden op bij het portiers tafeltje onder aan de trap naar de zendo, als je om kwart voor zeven naar boven kwam om aan je eerste daisan te beginnen. Je gaf me de ruimte en het vertrouwen om te groeien in het aansturen van een spirituele organisatie en in het uitvoeren van de noodzakelijke werkzaamheden om zo'n organisatie te kunnen continueren.

Kleine broertjes worden groot en ik zag de praktijk in de wereld wezenlijk anders dan jij dat deed, met name als het ging om het werken met de persoonlijke en psychologische aspecten van de zen praktijk. Tot een breuk is het mijns inziens gelukkig nooit gekomen. Ik moest onder jouw beschermende vleugels wegvliegen, om mijn eigen expressie van de Dharma te kunnen vinden en voorleven: in 2005 vloog ik uit. Sindsdien zien we elkaar niet heel regelmatig, maar als we elkaar zien, gaan we gewoon verder waar we zijn gebleven, alsof er niets is gebeurd. Kleine broertjes worden groot, maar grote broers blijven altijd grote broers. Dank je wel, Nico, dat je dat al die jaren onvoorwaardelijk voor mij hebt willen zijn.

1988 met o.m Tenkei (met groene jack) en Tammy (witte bril) en Genpo Roshi (onderweg naar Polen)

Van de Dharma krijg je geen pensioen…

Tenkei Coppens staat aan het hoofd van Zen River, het internationale klooster voor zenboeddhisme in Uithuizen in Noord-Groningen. Hij en zijn vrouw Myoho Gabrysch Roshi zijn beiden dharmaopvolgers van Genpo Merzel Roshi en vertegenwoordigers van de White Plum Asanga, opgericht door Taizan Maezumi Roshi in de VS. Daarnaast zijn zij ook bevoegde vertegenwoordigers van de Japanse Soto-school.

door Marlous Tsuzan Lazal

Dharmabroers

Nico en ik zijn natuurlijk dharmabroers, omdat we allebei leerling zijn van Genpo Roshi, maar Nico gaf al les toen ik hem leerde kennen. Ik ben in 1980 naar het Zen Centrum van Los Angeles gegaan en ben daar student van Genpo Roshi geworden. Ik wist toen niet wat er allemaal gaande was in Europa maar op een gegeven moment hoorden we dat Nico een echte zenman was in Amsterdam. Dus toen Genpo een bezoek bracht aan Amsterdam hebben we een ontmoeting met Nico geënsceneerd in Americain, waar we toen vaak met Genpo Roshi kwamen. We zijn toen samen workshops in de Kosmos gaan organiseren en ook kleine sesshins in de Tiltenberg.

Humor

Nico kwam in 1983 naar de Verenigde Staten, eerst naar Bar Harbor en later naar Salt Lake City waar we toen woonden. Midden jaren negentig hadden we in Salt Lake een zendo verbouwd en Nico was toen shuso, hoofdmonnik, en moest ook de hossenshiki doen, de ceremonie waarbij de hoofdmonnik op de proef gesteld wordt. Maezumi Roshi kwam een mooi Manjushribeeld brengen voor op het altaar van de nieuwe zendo en Nico moest dus een openingsrede geven. En een van de dingen die ik enorm waardeer in Nico is zijn gevoel voor humor. Ik was de jisha van Maezumi Roshi en zat naast hem en Nico kwam naar voren en maakte een aantal buigingen en begon zijn rede met: 'I apologize because my English is not so good' en hij vervolgde met 'that is because I am Dutch and I also apologize for that'. En toen lag de hele zendo plat van het lachen. Zelfs Maezumi Roshi zat erbij te grinniken.

In een andere rede zei hij 'Genpo Roshi heeft het altijd maar over het niet-weten. Blijkbaar weet hij het niet. Maar dat is toch wel vervelend want ik wil het eigenlijk wel graag weten. Dus misschien moet ik eens een brief schrijven aan Maezumi Roshi en hem vragen: Genpo Roshi weet het allemaal niet, weet u het misschien?' Dat is echt Nico's humor die ik heel erg waardeer.

Zen Mountain Center

Zo'n 11 jaar geleden ben ik voor het laatst met Nico op reis geweest ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van het Zen Center of Los Angeles. Op een gegeven moment gingen we naar het Yokoji Zen Mountain Center, wat Maezumi had laten bouwen in de prachtige omgeving van de bergen van Zuid Californië. Nico en ik zaten daar op de trappen van de zendo en terwijl we over de vallei uitkeken zeiden we tegen elkaar: 'Dit is een zendo om van te dromen. Als je hier bent, dan is het allemaal dharma. De hele omgeving helpt om de dharma te manifesteren.' Dat is een plek die ons echt bindt. Die scene is ook opgenomen door de BOS in een mooie documentaire over Maezumi Roshi uit 2008 die heet 'Je leven waarderen'. (*Via uitzending gemist nog terug te kijken, red.)*

Nico heeft Maezumi Roshi ook goed gekend en ik merk ook steeds meer hoe groot de invloed van Maezumi op mij is. Ik denk dat ik de Amerikaanse kant van Maezumi ken via Genpo, maar de Japanse kant via Hojo-San, zijn broer. Dat komt ook doordat we veel contacten onderhouden in Japan. Tammy en ik hebben daar een tijd gewoond en we gaan nog steeds vaak naar Japan.

Nico in Northern Pines, Maine, in 1988

1994 met Genpo Roshi, Tenkei en Maezumi Roshi tijdens Hossenshiki in Salt Lake City.

Studieneus

Heb jij ook iets van Nico geleerd?

Nico is echt een studieneus. Ik had daar tijdens mijn training in de VS nauwelijks tijd voor. Maar toen ik ging lesgeven zag ik dat ik me nog veel meer moest gaan bekwamen in de taal en dat ik dus meer achtergrond moest hebben in de Boeddhistische literatuur dan alleen de koans. En toen ben ik als een gek gaan lezen. Ik begon van voren af aan met de Lotus soetra, maar toen zei Nico: 'Je moet hier eens naar kijken'. Ik kan me herinneren dat in de bibliotheek van Nico de hele Pali Canon stond en ik wist eigenlijk helemaal niet wat dat was. Dat was toen voor mij iets nieuws. Ik heb zelf een achtergrond als schilder en kunstenaar, dus nu is eigenlijk Zen River mijn kunstwerk. En Nico is een man van de studie, dus die draagt de dharma op die manier over. Ik vind dat heel mooi dat die verschillen er allemaal kunnen zijn. Ik ben nu bezig met zijn boek over transmissie. Dat is ook goed voor mijn Nederlandse dharma-taal. Ik ben eigenlijk niet gewend om in het Nederlands iets te lezen want hier in Zen River spreken we altijd Engels. Ik geef mijn talks ook bijna nooit in het Nederlands.

Leraar

In 'Transmissie en Transcendentie' heeft Nico het ook over de verschillende typen leraren, zoals de guru en de spirituele vriend. Hoe zie jij dat?

Het is belangrijk je te blijven realiseren dat een leraar is wat hij is via zijn leerlingen. Je hebt eigenlijk met iedereen een andere relatie. Je kunt zeggen dat een leraar zo goed is als zijn beste leerling. Als je kijkt naar de soetra's, dan zijn dat allemaal antwoorden van de Boeddha op hele goeie vragen van zijn leerlingen. Als die hem niet zo gesteld waren, had de Boeddha niet eens zijn mond open gedaan.

De leraar heeft verschillende relaties met verschillende mensen, daarom is het een gevoelig onderwerp. Ik had bijvoorbeeld een andere relatie met Genpo dan Nico. Nico heeft zijn Genpo en ik heb mijn Genpo. Het gaat in de leraar-leerling relatie wat mij betreft niet om de leraar en ook niet om de leerling. Het gaat er om of er wat gebeurt. De leraar is leeg en de leerling is leeg maar gebeurt er iets?

Wat hoop je dat Nico nog gaat doen, nu hij zijn geestelijk leiderschap van Zen Centrum Amsterdam heeft overgedragen?

Hij stopt natuurlijk nog niet echt, want hij doet nog wel sesshins en ik zie hem ook nog niet zo snel stoppen. Van de dharma krijg je geen pensioen. De Boeddha gaf les tot hij overleed. Nu is Nico zeer belezen en vergelijkende teksten van de soetra's zijn er niet veel. Er zijn weinig Westerse boeken die die teksten kunnen vergelijken en op een rij kunnen zetten. Dus misschien zou hij eens naar zijn boekenkast willen kijken en zich afvragen wat het is dat het allemaal met elkaar verbindt. En dat dan opschrijven in een mooi overzichtelijk boek.

En verder wens ik hem vooral een lang en gelukkig leven met Joke.

1987 v.l.n.r. Tenkei, Nico, ?, Genpo Roshi, Maezumi Roshi

Nico als bestuurder

De titel van deze bijdrage heeft iets van een contradictio in terminis. Nico's voorkomen en gedrag hebben in mijn ogen nauwelijks iets van de archetypische bestuurder, die weet, praat en beslissingen neemt. Nico weet-niet, zegt over het algemeen weinig in een bestuursvergadering en heeft geen stem in de besluitvorming. De rol van Nico in het bestuur is die van primus inter pares van de leraren. In die rol heeft hij aan bijna alle vergaderingen deelgenomen die ik heb voorgezeten.

door Marijke Vulink

In Nico's visie is het bestuur een soort klankbordgroep om alle Zen Centrum zaken te regelen die niet met het leraarschap te maken hebben. Voor zover ik weet, is hij degene die gekozen heeft voor de oprichting van een stichting met een bestuur. Een vorm die in zen-land niet veel voorkomt en waarover een aantal andere zenleraren zich de afgelopen jaren graag lieten informeren.

In de bestuursvergaderingen zit hij erbij, luistert vooral en geeft zijn mening als die gevraagd wordt. Bij lastige onderwerpen, of onderwerpen waarover een meningsverschil bestaat, zegt hij lang niets. Hij wil zo'n onderwerp ook nog wel eens voor zich uitschuiven. Maar als hij dan met een standpunt komt, is dat vaak vanuit een eigen invalshoek, respectvol en passend bij de situatie. Nico weet wat hij wil en vindt, en hij kan zijn standpunt vaak zo formuleren dat het de discussie verder brengt en leidt tot besluitvorming.

Een ander kenmerkend idee van Nico verwoordt hij in verschillende variaties ongeveer zo: als we met velen een taak uitvoeren, is het voor iedereen een beetje werk. Veel mensen kennen deze uitspraak van als er weer eens een oproep wordt gedaan voor versterking van één van de commissies. In het bestuur betekende dit dat er altijd snel naar een opvolger gezocht werd, als er iemand vertrok. We bespraken met elkaar mogelijke kandidaten en spraken een voorkeur uit. Nico deed het gesprek en liet weten of de kandidaat ja dan nee had gezegd, net zolang tot er weer een nieuw bestuurslid was. Zo waren we bijna altijd voltallig.

Een anekdote? Om het pand aan de Binnenkant te kunnen betrekken was er een financiële buffer nodig voor de huur en voor de inrichting. Nico heeft toen een flink bedrag opgehaald voor het Zen Centrum. De buren bekeken ons met argusogen: wat is het voor een club, maken ze niet teveel lawaai? Burengerucht was hun grote angst. Qua inrichting kwamen we de buren tegemoet door een extra afvoerbuis voor de wc aan te brengen, zodat zij het gebruik ervan niet konden horen. Ook zijn Nico en ik gaan kennismaken en hebben we wat over zen verteld. De inwijding van het pand begon met een eerste zitavond en een hapje en drankje toe. Midden in die feestelijke gebeurtenis komt de buurman luidruchtig binnen, maakt een nogal verwarde indruk en laat behoorlijk luidkeels weten, dat dit nu precies is waar ze bang voor waren. Nico heet hem welkom, begint een praatje met hem, biedt hem een drankje aan en na 10 minuten is hij weer weg zonder dat er veel ophef ontstaan is. Tot op heden is er een goede verhouding met die buren.

Nico is geen bestuurder, maar middels de oprichting van een bestuur en zijn bijdrage aan het functioneren daarvan, heeft hij er wel voor gezorgd dat alle zaken die met het inrichten en onderhouden van een centrum te maken hebben, goed en transparant geregeld worden.

De Grote Berg uit het oosten iets verder verschoven.

De koninklijke mantel okergeel.

Duizenden lichtjaren vrij op het kussen.

Niets dat niet bevorderlijk is.

Marieke Virya Sensei

Laat alle hoop varen!

door Keiyaku Sensei, een monnik van niks

Gedachten vallen als geluiden in de ruimte.

Beoefenaars zijn acrobaten van de geest.

Kloosterleven is georkestreerd: ieder zijn partij.

Gelukkig hebben we een vorm.

Denken door het zittende lichaam.

Wat hét is weet ik niet, het is er wel!

'Rustig worden' is bijverschijnsel.

Zen is het uitbroeden van een ei.

Niet wachten op anderen! Zelf beginnen.

'Lijden van anderen bevrijden' doet jóu wat!

Ethiek en politiek zijn niet bevrijdend: allemaal regeltjes.

Religie is geen verzameling informatie, maar een ervaring.

Niets is geschikt om aan te hechten.

Hij ontving zonder ideeën en dat maakte hem blij.

Je grootste vijand is expressie van jouw geest.

We bestaan niet, we leven wel.

Het hart is geen individueel bezit.

Het ík kan niet zeggen: 'Ik deed het ego-loos'.

'Ik val mijzelf zo tegen' is grote winst.

Compassie rijst op uit verdriet over lijden.

Als we héél stil zijn, horen we het geluid van de wereld:
'Help!'.

We zijn ín de wereld, niet ván de wereld.

Nirwana is ophouden van worden.

Ik ben groots, ik omvat tegendelen.

Bodhisattva dénkt niet dat zij helpt.

Ik kan het niet bevatten, wel zien.

Klein vertrouwen wordt steeds bewezen,
groot vertrouwen steunt nergens op.

G *(aanloop)* EE *(nu komt het!)* ST *(!)*

Voor Niko Tenko Roshi, bij zijn afscheid van zijn 'instituut'. Samengesteld uit beknopte markante uitspraken van hem, door mij opgetekend tijdens lessen en sesshins gedurende vele jaren. Vrij geordend in, wie weet, een nieuw verhaal. Elke zin verdient te worden herkauwd.

1940 1950 1960

7 april 1942
Geboren uit het huwelijk van Christina Jacomina Warendorff en Dirk Tydeman
Nicolaas Dirk : Nico
Nederlands Hervormd

25 juni 1943
Moeder overlijdt

26 september 1951
Huwelijk vader met Helena Thecla van den Berg
Vader en Nico worden Katholiek

1954 - 1960
Klein Seminarie Bergen op Zoom, Juvenaat (gymnasium) en Noviciaat in Asten (in toga)

1961 - 1964
Groot Seminarie Liesbosch, filosofie en theologie (fraters)

1965 - 1966
Helmond
Administratief werk; bedelbrieven schrijven voor de Congregatie
Lesgeven: Latijn en Grieks aan jongens die wel op het klein seminarie zitten maar geen gymnasium kunnen volgen

1970 1980 1990

1967 - 1971
Universiteit: Theologie in Nijmegen

1971
Uittreden uit de Congregatie van het Heilig Hart

1971
Ontmoeting Karel Doeve
Samen naar Karlfried Graf Dürckheim: 1e keer zazen!
Nico gaat werken met jongeren in het centrum van Karel

1972 - 1974
Sociale Academie De Horst in Driebergen
Studie in 2 jaar in plaats van 4 jaar (i.v.m. reeds genoten vooropleiding)

1984
Shoken bij Genpo Roshi

1971 - 1986
Staflid in de Kosmos
Organiseert vele ontmoetingen aldaar met o.a.:
Maarten Houtman
Thich Nhat Hanh
Genpo Roshi (1983)
Lesgeven op de zenzolder

1987
Jukai bij Genpo Roshi

1990 2000 2010 2019

1991
Shukke Tokudo
Hoofdmonnik in Salt Lake City

1991
Stichting Kanzeon Zen Centrum Amsterdam in de Kraijenhoffstraat

18 januari 1995
Denkai door Genpo Roshi

Januari 2004
Dharma Transmissie door Genpo Roshi

2009
Verhuizing naar de Binnenkant

30 juni 2018
Inka door Genpo Roshi

8 januari 2019
Overdracht Geestelijk Leiderschap van de Zendo

Ceremonies met studenten

Shoken vanaf 1999 (220 keer)

Jukai vanaf 2005 (131 keer)

Shukke Tokudo vanaf 2009 (30 keer)

Transmissie Succesors vanaf 2011 (17 keer)

Publicaties

1980 Zitten, de praktijk van Zen

1983 Een commentaar op de Plaatjes van de Os (in tijdschrift Zen)

1990 Vormen van oneindige leegte

1999 Dansen in het Duister

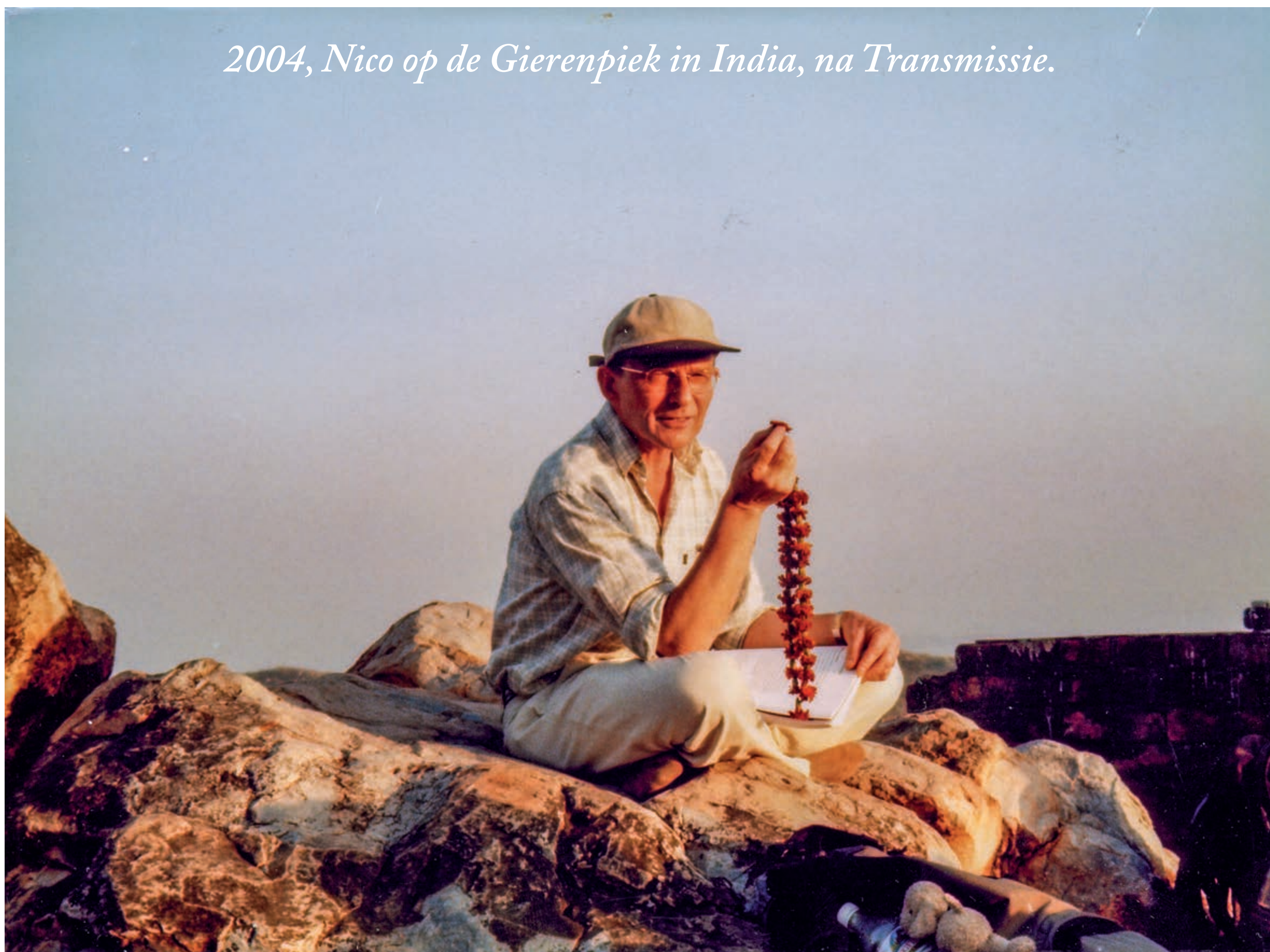
2005 Koan

2010 Samen met Maarten Houtman: Geen meester, geen leerling

2012 De gouden karper is uit het net

2013 Transmissie en transcendentie

2019 De Draagbare Tydeman

2004, Nico op de Gierenpiek in India, na Transmissie.

2004, Ameland. Niko krijgt Transmissie

Genpo Roshi remembers

A full circle of Horizontal Zen-Hollandaise….

door D. Genpo Merzel

I first met Nico Tydeman on the front steps of De Kosmos in 1983. He was already a teacher of Zen and had studied with several outstanding teachers of our time.

We decided to go together with Anton Coppens, Catherine Pages and Michel Duboise, now all Roshi's, to the Hotel Americain to speak about the future of Zen in The Netherlands. I still remember very clearly Nico saying to me, 'Zen will not develop here in The Netherlands, because we are a very horizontal culture and Zen is so vertical'.

We began making plans for upcoming events in Amsterdam and bringing Maezumi Roshi to Europe later in the year.

We had a very large and successful sesshin in De Kosmos several months later with Roshi. There was a party at Nico's home after the sesshin, where Nico made a toast to Maezumi Roshi's for coming to Amsterdam.

Nico gave Roshi a loving slap on the back saying; "So nice of you to come to Amsterdam Maezumi!" Roshi was

so upset. He told me I couldn't move to Holland but must move to England where they appreciate the vertical and are not so horizontal in their relationships with the Dharma.

Nico spent time with me in Bar Harbor Main in the late '80's. We also got close in the many sesshins in De Tiltenberg, De Kosmos as well as in the States. I was so moved to see how the Amsterdam Sangha under Niko's teaching has grown and to realize that Zen in Amsterdam has come full circle in the past 35 years. That being just behind the old Kosmos where weekly Niko and I would meet for a wonderful sauna.

I gave Shiho to Niko in January 2004 in Ameland and it was a very powerful experience for the two of us. It was during his Shiho I realized, some 24 years after my own, what Shiho truly means.

Niko became my Inka successor this past June and was given the title Roshi. I would say thanks to Niko Roshi and many other successors and students. Zen has truly flourished in The Netherlands.

2018, Amsterdam. Niko wordt Roshi

Thuis in zazen

Thuis zijn in zazen is thuis zijn in de wereld en steeds weer opnieuw beginnen.

door Gretha Myoshin Aerts Sensei

Januari 1983, schrijf ik in mijn dagboek:

Nico Tydeman. 'Zitten' is nog een eenvoudige oefening. Steeds weer opnieuw beginnen om met alle aandacht die je hebt bij de bezigheid van het zitten te blijven. Iedere andere bezigheid is vele malen moeilijker. Allerlei afleidingen, remmingen, obstakels belemmeren het 'erbij'-zijn. In zazen besef je je zijn in de wereld – de verbinding met alles. Het lijden van de mens, dier e.a.. Mede-lijden – in de zin van mededogen.

Solidariteit tot en met de laatste mens. Je zal zelf niet bevrijd zijn, tenzij iedereen bevrijd is. Zazen is geen weg van persoonlijke bevrijding, maar een middel om te beseffen hoe complex alles, de werkelijkheid, in elkaar zit; en dat je iedere keer weer opnieuw moet beginnen.

Ik heb het overgeschreven of samengevat uit het boekje van Nico, 'Zitten, de praktijk van Zen'. Ik heb dit gekregen van een vriend. Mijn leven is op een dood spoor geraakt, ik ben somber, ondanks een leuke baan, een goed huis en een relatie met ups en downs. Met de summiere aanwijzingen uit het boekje probeer ik te mediteren.

Dit bevredigt niet zo en ik geef me op voor een meditatieweekend in De Theresiahoeve in Langeboom. Het is dan 25 februari 1983.

Ik weet absoluut niet wat me te wachten staat. Er is een kleine groep. Op de vraag van Nico wie er nog nooit onder leiding gezeten heeft, steek ik als enige mijn vinger op.

Hoe kom je dan hier, is de vraag. Door het lezen van een boekje van Nico Tydeman. Hij grinnikt en zegt: 'Dat kan eigenlijk niet'.

Voor het slapen gaan zie ik ineens als een berg tegen het weekend op en vraag ik mezelf af, waarom doe ik dit?

Nico met Thich Nhat Hanh, ca. 1975

Gretha Aerts met Genpo Roshi, 2018

In dit weekend leer ik de basis: Hoe de zendo binnen te komen, te buigen voor het kussen en naar de ruimte en de mensen, de zithouding, het lopen, de zendo verlaten, soetra's zingen, eten in oryoki stijl, waarbij het afwassen op de vierkante centimeter plaats vindt, tot het opdrinken van het laatste afwaswater, want 'alles heeft waarde'.

De meeste indruk maakt de stilte. Het hele weekend spreken we niet. Met een aantal mensen breng ik een heel weekend door, zonder dat ik iemand ken en toch heb ik het gevoel dat ik ze ken, maar op een andere manier dan gewoonlijk. Ik weet niet hoe ze heten, wat ze doen in het dagelijkse leven, of ze wel of geen gezin hebben, waar ze vandaan komen.

Het woord 'thuis' overvalt me tijdens het zitten. Het overweldigt me, omdat dit een gevoel is dat ik niet ken. De vraag: 'Waar hoor ik thuis en wat heb ik te doen in dit leven', drong zich vaak op en maakte me somber. In hetzelfde dagboek had ik net voor het weekendavontuur uit 'Een late pelgrim op de Melkweg' van Hans Annink iets overgeschreven. *De mens is een reiziger, zijn geest zoekt altijd het onbekende. De drang naar het onbekende houdt hem levend. Aan het onbekende vernieuwt de geest zich om dan met nieuwe ogen het bekende te zien. Steeds hetzelfde is geestdodend. Maar het verlangen naar avontuur, naar het onbekende betekent ook, dat je in je leven een gemis, een tekort voelt. Het is de onvolmaaktheid van het leven; en dat willen we eigenlijk veranderen...*

Het weekend heeft me overrompeld en het duurt minstens twee maanden voordat ik mee durf te doen aan de zazen avonden op de zolder van De Kosmos, een New Age centrum in Amsterdam. Nico begeleidt daar de avonden zenmeditatie op de zenzolder en is er tevens stafkracht. Hij nodigt leraren uit, afkomstig uit verschillende tradities, waaronder ook Genpo Roshi (in die tijd Sensei). Nico gaat bij hem studeren en niet lang daarna volg ik hem op die weg.

We zijn nu 35 jaar verder. Ik heb het gevoel dat in de eerste kennismaking met Nico in dat eerste weekend de band gesmeed is, die ik door de jaren heen ben blijven voelen.

Zijn onderricht heeft zijn fundament in zazen, je overgeven aan het onbekende en steeds weer opnieuw beginnen. Vanaf 1988 mocht ik van Nico eerst als assistent en later als leraar dit fundament doorgeven, zowel in de zengroepen van Amsterdam als van Rotterdam. Ik dank mijn vriend Theo, die me het boekje "Zitten, de praktijk van zen" ooit gegeven heeft.

Bergen, oktober 2018.

Herinneringen aan mijn dharmabroer Niko Tydeman Roshi

door Irène Kaigetsu Kyojo Bakker

Mijn eerste contact met Nico was via de telefoon zo'n 32 jaar geleden. Ik vertelde hem dat ik het jaar daarvoor had deelgenomen aan een weekend workshop 'Zen' in Nijmegen met 'ene' Genpo Merzel Sensei en dat de ervaring die ik daar had, was ingeslagen als een bom! Ik had nog nooit gemediteerd, was daarna meteen een introductiecursus zenmeditatie gaan volgen bij Pater Chris Smoorenburg en was thuis gaan mediteren. *"Ik hoorde dat Genpo binnenkort naar Nederland komt voor een 3-weekse sesshin in de Theresiahoeve en ik zou heel graag meedoen. Maar ik ben dus een totale beginner"* Ik vroeg Nico of ik al mee mocht doen aan deze sesshin of dat ik eerst meer ervaring met zen moest hebben. En Nico zei op zijn hartelijke 'Nico-manier': *"Ja hoor, natuurlijk. Dat het allemaal nog nieuw is maakt niks uit. Je bent van harte welkom!"*

Ik deed mee met week 1, verging van de pijn en viel 's morgens flauw (dankjewel, Gretha voor de thee met koekjes!) en had weer een diepe 'zenervaring'. Dus toen Genpo bij het afscheid zei: "Try to come back voor a bit" besloot ik om ook mee te doen met week 3 van die eerste sesshin in de Theresiahoeve. Ik sliep met een andere deelnemer in een tent en anderen in de zendo en alles was volkomen nieuw, zowel onwennig als bijzonder.

Daarna volgden er talloze sesshins met Genpo Roshi, die met name in het begin door Nico en enkele anderen werden georganiseerd: in de Theresiahoeve, De Tiltenberg (vaak 3x per jaar!), De Glind (waar Maezumi Roshi ook bij was) en later de jaarlijkse internationale 'Big Mind Maha Sangha gatherings' op Ameland met Genpo Roshi en zijn dharma opvolgers. Ik heb zo dus heel wat uren met Nico doorgebracht, vooral in een zendo, maar ook daar buiten en heb daardoor ook zijn ontwikkeling mogen meemaken.

Toen ik zelf nog geen dharma transmissie had gekregen konden mensen die al een hele tijd bij mij/Zen Spirit mediteerden nog geen Jukai van mij krijgen. Twee mensen vroegen of ze bij Nico Jukai konden doen en Nico vond dat prima. Hij suggereerde ook dat ik dan de dharmanaam zou geven in plaats van Nico. Het was heel mooi hoe Nico mij bij beide Jukai ceremonies betrok en ontroerend om tijdens de ceremonies aan Maria de naam Shindo te geven en later aan Gerie de naam Ryotan.

Nadat de 'Big Mind Maha Sangha gatherings' op Ameland niet meer plaats vonden verviel ook het vanzelfsprekende jaarlijkse contact met zoveel 'Kanzeon-mensen van het eerste uur', wat ik nog steeds heel jammer vind. Toch hebben Joke, Nico en ik contact kunnen houden en ben ik altijd blij om hen/hem weer te zien: Een kleine man met een groot hart!

Meester van het Grote Vertrouwen

U legde de Binnenkant

de Teugel van de Liefde aan

De sterkste band

Een zoete last

Het schroeit, schrijnt en straalt

De Levende vlam van Liefde brandt,

Nog kalpas aan de Binnenkant

Julia Jinne Sensei

Meindert, Stefan Coppens en Nico in het huisje van Nico en Joke op Ameland.

Daar zit Niko, daar zit de brug

Interview met Meindert van den Heuvel

De koan 'als alles wat je doet niets uithaalt, wat doe je dan?' doet Meindert denken aan een periode waarin hij niet meer wist hoe invulling te geven aan zijn leven. Vanuit het ' niet weten' besloot hij in 1980 een introductiecursus Zen te volgen bij De Kosmos. Deze werd door Nico gegeven. En zo is het begonnen. In die tijd was er op dit gebied nog niet zoveel te kiezen, maar het bleek een schot in de roos. Later heeft Meindert naast Nico nog andere leraren gehad, zoals Tich Nhat Hanh en Genpo Roshi.

door Roos Tacken

Nico, Joke en Meindert bij de Tiltenberg, buiten achter de kapel, met een kopje koffie en een sigaretje

Waarin heb je je door Nico als leraar verrijkt gevoeld en is er misschien iets wat je hebt gemist?
Toen ik met Zen begon, wilde ik gewoon leren zitten. En ontdekken wie ik eigenlijk ben en wat ik met mijn leven wil. In zijn lessen heeft Nico altijd het absolute standpunt vertegenwoordigd. Je kunt als mens vast zitten met alle problemen in het relatieve bestaan, maar Nico leert je over de absolute wereld. Dat is waar het om gaat: te leren zien van het grote geheel, je boeddhanatuur, je grote bewustzijn, zonder het relatieve te ontkennen of te bagatelliseren. Het is verrijkend en inspirerend wanneer je leraar je dit laat zien. Het is onderdeel van het proces.

Nico toont dit ook via zijn eigen leven. Het leven daagt uit, het leven werkt zich uit. Vanuit relatief opzicht klungelen we allemaal wat aan, maar absoluut gezien zijn we tegelijkertijd onze boeddhanatuur. Het is verrijkend dat je kunt leren van alles wat je van je leraar krijgt. Je kunt dit ook bekijken als een kans. Dat je kunt leren zien dat je leraar net zo goed een mens is als ieder ander.

Op het relatieve niveau zijn er natuurlijk ook aspecten die je bij je leraar kunt missen zoals je bij iedereen iets kunt missen. Genpo heb ik wel eens ervaren als te weinig ruimte biedend en dominant. Nico is het andere uiterste en bij hem heb ik wel eens gedacht dat hij wat meer stelling zou kunnen nemen. Al met al heb ik meegemaakt dat ze allebei het absolute helder hebben kunnen overdragen.

En wat ik mis in de ander heeft natuurlijk ook met mezelf te maken.

Hoe verloopt nu jouw contact met Nico?
Ik heb nog steeds contact met Nico, maar sinds een paar jaar minder als leerling. Als mens is Nico nog steeds belangrijk voor me.

Mijn overstap van het Zen Centrum naar de Roos was gemotiveerd om mijn eigen ding te kunnen gaan doen. En ook om onder de vleugels van Nico uit te komen. Het heeft lang geduurd voordat ik deze ontwikkelingsstap heb kunnen maken, maar het is zo goed.

Wat vind je essentieel binnen je eigen leraarschap? Wat is hierin anders dan bij Nico?
Ik heb altijd gehoopt tussen Genpo en Nico te zitten en dat is mijn uitdaging. Maar wat betreft karakter lijk ik meer op Nico. Het is mijn uitdaging het midden te vinden.

Heb je een voorkeur voor een van Nico's boeken? Kun je een voorbeeld geven en wat raakt je daarin?
Dan denk ik aan 'Dansen in het duister'. Hierin voel ik me het meest geïnspireerd door het hoofdstuk over de ch'anmeesters dat gaat over verlichting door bevrijdende communicatie.

Nico en Meindert in de Tiltenberg, in de kamer van Nico, waar hij verbleef tijdens de sesshin

Nico en Maarten in jurk

Mijn favoriete begrip hierbij is 'wu wei', namelijk bevrijdend handelen, waartoe de ch'anmeesters hun leerlingen aanspoorden. In dit boek schrijft Nico bijvoorbeeld: 'Hoewel de drang tot handelen, ingrijpen, helpen, groot is, kan ik slechts wachten. Ik kan slechts wachten met de bereidheid tot handelen over te gaan als onbekende krachten mij daartoe aanzetten. Mocht er van bevrijdend handelen sprake zijn dan is dat geenszins mijn verdienste. Ik doe niets. Er is iets wat van mij gebruik maakt.'

Is er een koan die je passend vindt bij Nico?

Nico heeft het vaak gehad over het bruggetje van Joshu. Joshu was beroemd vanwege de brug bij zijn klooster. Op een dag komt er een monnik langs en hij kijkt naar die brug. Hij ziet een hoop stenen in het water en vraagt wat daar nou zo bijzonder aan is. Daarmee bedoelt die monnik dat die brug, maar eigenlijk dat oude mannetje, hem flink tegenvalt. En de leraar antwoordt: 'Paarden gaan erover en ezels gaan erover'. Dus met andere woorden: het werkt wel. Hij doet wat hij te doen heeft, er zijn al veel leerlingen aan de andere oever gekomen.

De leraar is als een brug, een hulpmiddel waarvan iedereen gebruik mag maken 'zonder aanziens des persoons'. Arm of rijk, mooi of lelijk, groot of klein.

Feest in badhuis de Bochel, vanwege het tienjarig bestaan van de zendo

Is er een anekdote die Nico typeert?

Ik denk aan een maand retraite in "Northern Pines" in 'the middle of nowhere" in Maine. De sneeuw lag een meter dik op de takken van de bomen. Soms braken er takken af en die vielen op de elektrische bovenleidingen; gevolg: geen stroom. En alles werkte daar op stroom: verwarming, kooktoestel, zelfs de kraan had elektriciteit nodig om water te geven. Er werden gauw petroleumbranders aangeschaft en om water te maken moesten we sneeuw smelten. Iedereen baalde ervan. Maar Nico liep drie dagen grinnikend rond. Hij vond het prachtig, dit was pas echt sesshin.

Is er nog iets dat je zou willen zeggen?

Dat ik Nico zeer dankbaar ben voor alles wat hij mij heeft gegeven. Dat hij mij de weg gewezen heeft naar mijn "Ware Zelf", mijn ongeboren Boeddhageest. Nico heeft een voorkeur voor het woord "Geest", omdat dat lekker vaag is, zegt ie, omdat we daarmee eigenlijk nog steeds niet weten wat dat precies is. Maar we *zijn* het wel, die Grote Geest. Dat kan ik vertrouwen en van daaruit kan ik leven. Nico heeft mij dat niet alleen verteld maar ook voorgeleefd. Daar zal ik hem altijd dankbaar voor zijn.

Bij het bestijgen van de berg

zie ik geen hand voor ogen.

En dan de hazy moon, waar hangt
zij uit?

Verlangen naar wat was verstoort
mijn richting.

Al raak ik sprakeloos verdwaald
op de donkere paden van
onwetendheid, ik weet:

Al het dansende en zingende van
Niko's dharma is in mij en leidt mij
en redt alle levende wezens.

Moge deze vreugde uitstralen
tot de uiterste hoeken van het
universum.

Lolit Abhaya

Afscheid

In de eeuwigheidswachtkamer gaat geen tijd verloren en er wordt lekker gegeten….

door Marianka Schep

Over afscheid zou dit stukje horen te gaan. Dat is mij zelfs gevraagd! Maar daar doen wij toch niet aan: Af-Scheiden? Volgens mij gaat iedereen hetzelfde schrijven in deze Zensor. Dat kan toch niet anders?

Dus wáár ga ik het over hebben?

Op 16 december, dat is al geweest als jullie dit lezen, heb ik een koffietafel met een ritueel aangeboden in Alkmaar. Daar heb ik 28 jaar Feldenkrais en Zen gegeven. Sinds september ben ik daarmee gestopt en ben ik begonnen in Amsterdam. Ik heb er niet echt een verklaring voor; waarom daar niet meer en hier wel? Verzin maar wat.

In 'verklaring' zit het woord KLAAR. Het was klaar daar. Zo simpel; klaar is klaar.

Ik noem het een transitie ritueel, een soort overgang. Het werk, dat is het belangrijkste, gaat door. Een leerling die ook de training heeft gedaan neemt het over. Ze is anders, veel preciezer en veel gelijkmatiger dan ik.

Wat is dat dan die overgang? Ik wil er eigenlijk mee zeggen dat alles in beweging blijft, er stopt niets. Adem in adem uit met pauzes ertussen.

Om 02.30 uur in de nacht, één, twee weken geleden, werd ik wakker met een paar dichtregels in mijn hoofd. Zo van die brokstukken. Ik wist niet waar vandaan of van wie. Zoiets als: diepe… wachten... zuigende eb... vloed… dit is de tijd... oceaan. Iets met eb en vloed en wachten.
Ik heb dus gegoogeld en vond het gedicht dat zich zo midden in de nacht wilde laten kennen.

Het is van Vasalis en heet:

EB

Ik trek mij terug en wacht
Dit is de tijd die niet verloren gaat:
iedere minuut zet zich in toekomst om.
Ik ben een oceaan van wachten
waterdun omhuld door het ogenblik.
Zuigende eb van het gemoed,
dat de minuten trekt en dat de vloed
diep in zijn duisternis bereidt.
Er is geen tijd. Of is er niets dan tijd?

Dat ga ik dus gebruiken. Een vriendin zingt het, een vriend improviseert op altviool, de aanwezigen, de rijen, herhalen zacht murmelend als de zee sommige woorden of zinnen: Ik trek mij terug en wacht wacht wacht... er is geen tijd... offfff… issss er, issss er, issss er …
n i e t s d a n t i j d-tijd-tijd-tijd.

Zoiets wordt het. Kun je het horen, zien ook? Een vriendin, ook 78 jaar, danst het, innerlijke beweging, beetje tai chi-achtig, bijna stil, soms geen beweging... of onzichtbaar.

Oooohhh die fantasieën. Ik ben bang dat dit bijna mooier is dan de echte 'uitvoering' straks.

Dus voor jullie ook, stel het je voor, hoor het, zie het en WACHT: dit is de toekomst.

Nou, daar maak ik geen eeuwigheids-wachtkamer-soepje bij hoor. Nee, lekker concreet en heet en gemakkelijk. Het is een variatie op de Indiase rode linzen kokossoep! Voor 4 personen.

Indiase linzensoep met spinazie en kokos

2 uien in stukjes

6 cm gember geraspt
300 gr zoete aardappel geschild en in kleine blokjes
6 tl kerrie poeder
2 blikjes tomatenpuree
500 ml kokosmelk
140 gr rode linzen
400 gr spinazie
1 liter groentebouillon
2 eetl zonnebloemolie
1 tl sambal

Fruit de uien 3 á 4 minuten in de zonnebloemolie.
Doe de gember, curry en tomatenpuree erbij en bak nog twee minuten.
Voeg de kokosmelk en bouillon toe en breng aan de kook.
Dan de zoete aardappel en rode linzen erbij en zachtjes 20 minuten koken. Doe er wat meer water bij mocht de soep te dik worden.
Als de linzen en aardappel gaar zijn, roer je de spinazie erdoor en laat die slinken.
Breng op smaak met sambal, zout en peper.

Je hoeft niet te wachten en kunt de soep onmiddellijk eten! Dat bestaat dus ook!

Colofon

Redactie

Anchorette Koolman
Alfred Marseille
Egbert Gerritsen
Harry Stein
Roos Tacken
Marlous Lazal

Ontwerp

Anchorette Koolman & Alfred Marseille

Redactieadres

Egbert Gerritsen
Zensor@zenamsterdam.nl

Zensor...4 nummers per jaar van herfst t/m voorjaar

De Zensor komt in de zendo te liggen. Voor vaste donateurs is de Zensor gratis beschikbaar; zij kunnen een exemplaar uit de zendo meenemen. Voor alle anderen is de Zensor los te koop voor €3,-

Adres

Zen Centrum Amsterdam
Binnenkant 39
1011 BM Amsterdam
www.zenamsterdam.nl
info@zenamsterdam.nl
06 – 29 12 89 89

“ *Als we héél stil zijn, horen we het geluid van de wereld:*

help!

Niko

zen
centrum
amsterdam